

تورم نقطه به نقطه به نقطه با رسیدن به مرز ۵۰ درصد و همزمانی رشد نقدینگی، نرخ بهره و قیمت‌ها وارد مرحله‌ای متفاوت از دوره‌های قبل شده است. کارشناسان مهار کسری بودجه و ناترازی‌های مالی را تنها راه کند کردن شتاب تورم می‌دانند.

■ ■ ■ ■

تورم فزاینده در کشور طی ماه‌های اخیر به یکی از مهم‌ترین چالش‌های اقتصادی تبدیل شده است. مرکز آمار ایران اخیراً نرخ‌های تورم آبان‌ماه را اعلام کرد و براساس این داده‌های اعلام شده، نرخ تورم نقطه به نقطه که سنجش درصد رشد قیمت‌ها و هزینه زندگی در طول یک‌سال گذشته است، به مرز ۵۰ درصد رسیده است. همچنین افزایش نابرابری تورمی نشان می‌دهد که درد و رنج تورم بیشتر محرومان را مورد اصابت قرار داده است. این موضوعات اگرچه اولین بار نیست که در اقتصاد کشور رخ می‌دهد و در تمام جهش‌های تورمی گذشته نیز چنین بوده است، اما به باور بسیاری از کارشناسان جنس تورم فعلی نسبت به دوره‌های گذشته از بابت همزمانی نرخ رشد نقدینگی، نرخ تورم و نرخ بهره از دوره‌های قبل متفاوت است. بر این اساس توصیه کارشناسان به سیاستگذاران جدی‌تر گرفتن سیاست‌هایی است، اگرچه نمی‌تواند به سرعت به کاهش تورم منجر شود، اما دست کم می‌تواند مسیر سرعت رشد تورم را متوقف کند. مهم‌ترین توصیه‌های کارشناسان برای مهار تورم، مدیریت کسری بودجه و کنترل ناترازی‌های آن به عنوان مادر همه بلایای اقتصادی است. تورم مسئولیت‌پذیری افراد را به ایفای تعهدات خود کم می‌کند. قراردادهای حقیقی و حقوقی سست و ناپایدار می‌شوند. احتکار و فرارهای مالیاتی را زیاد می‌کند. کیفیت تولید را کاهش می‌دهد. نظم پایدار اقتصادی و اجتماعی را مختل می‌کند. خرید کالاهایی که ارزش پول مردم را حفظ کند بدون هیچ نیازی به آنها بیشتر می‌شود و این نیز موجب انحراف روال اقتصادی می‌شود. تورم رانت‌جویی و فساد را گسترش می‌دهد. فراوانی جرم به‌ویژه سرقت را تصاعدی می‌کند.از همه بدتر اینکه محرومیت و فقر را به‌ویژه در میان کسانی که مز‌دیگبر و حقوق‌بگیر هستند،افزایش می‌دهد. خلاصه آنکه هیچ پدیده‌ای مانند تورم بالا نمی‌تواند نیکی‌ها را از جامعه بستاند و بر این اساس اقتصادی در این خصوص به در شرایط کنونی وجود ندارد.

■همزمانی افزایش تورم و نقدینگی با نرخ بهره

تورم دو رقیمی اگرچه موضوع جدیدی در اقتصاد کشور نیست، اما جنس آن نسبت به گذشته متفاوت است. از پاییز سال گذشته سه مؤلفه کلیدی شامل نرخ تورم، نرخ رشد نقدینگی و بهره در مسیری قرار گرفته که بیشتر همزمانی رشد آنها مسبوق به سابقه نبوده است. تداوم این همزمانی باعث تشدید نرخ تورم می‌شود. در واقع رشد سریع نقدینگی باعث تشدید نیروی بنیادی تورم و افزایش نرخ بهره باعث گران شدن تأمین مالی، فشار بر تولید، رکود و افزایش هزینه‌ها می‌شود.

علی یوسفی، کارشناس اقتصادی در این خصوص به «جوان» گفت: اگرچه سیاست‌های بانک مرکزی در

خصوصی تورم مهم و تأثیرگذار است، اما اینکه تصور کنیم دلیل تورم تنها در سیاست‌های بانکی و وزارت اقتصاد خلاصه شده، ساده‌انگارانه است. باید توجه داشت که تورم فعلی ماحصل کل نظام سیاستگذاری است.

وی با بیان اینکه تورم در کشور ریشه ساختاری دارد، افزود: تورم فعلی حاصل تکرار سیاست‌های اشتباه است و هم اکنون به دلایل مختلف به خصوص کسری بودجه تشدید شده است.

■کنترل کسری بودجه راهکار کنترل تورم

یوسفی با اشاره به ضرورت مدیریت منابع و جلوگیری از تداوم سیاست‌هایی که به کسری بودجه دامن می‌زند، افزود: تورم کنونی راه‌حل ساده ندارد و باید توجه داشت

سیاستگذاران توقف رشد تورم را بیش از پیش جدی بگیرند

جنس متفاوت تورم اخیر

علی یوسفی، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «جوان»:

مهار تورم نیازمند تصمیمات سخت، هماهنگ و پرهزینه در کل نظام سیاستگذاری و به‌ویژه کنترل کسری بودجه دولت است



که بدون کاهش کسری بودجه، کنترل تورم ممکن نیست. یوسفی گفت: مهار تورم نیازمند تصمیمات سخت، هماهنگ و پرهزینه در کل نظام سیاستگذاری و به‌ویژه کنترل کسری بودجه دولت است. تجربه جهانی نشان می‌دهد کاهش تورم بالا هیچ‌گاه آسان نبوده است، بنابراین در کوتاه‌مدت، شاید هدف اصلی نه کاهش تورم، بلکه جلوگیری از تشدید بیشتر آن باشد.

■کاهش تورم با حمایت از سرمایه‌گذاران بخش تولید

یکی از مهم‌ترین تبعات اقتصادی تورم بالا، کاهش سرمایه‌گذاری در بخش تولید است. تداوم این وضعیت

تحقق رشد ۸۰درصدی سالانه که در برنامه هفتم توسعه هدفگذاری شده را مشکل می‌کند، کمالتیگه گزارش‌ها نشان می‌دهد نرخ سرمایه‌گذاری که موتور رشد اقتصادی است در کف ۴/۵ ساله قرار گرفته است.

فاطمه مقصودی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس حمایت از سرمایه‌گذاری در تولید را یکی از عوامل کاهش تورم دانست و گفت: وقتی موتور کارخانه‌ها خاموش باشد رونق تولید را نمی‌بینیم و با این اتفاق شاهد بیکاری جوانان، افزایش تورم، گرانی کالاها و نوسانات ارزی خواهیم بود. بنابراین اگر می‌خواهیم اقتصادمان پویا شود باید به سمت و سوی تولید برویم در غیر این صورت اتفاق خاصی در اقتصاد نمی‌افتد.

وی افزود: در حال حاضر دارایی مردم به سمت خرید طلا و ارز می‌رود که این موضوع هیچ عائدی برای اقتصاد ندارد و فقط تورم زاست و قطعاً بخش اعظم این اتفاق به دلیل انفعال دولت و بانک مرکزی است. زیرا اگر دولت حمایت‌های لازم را از فعالان بخش خصوصی و سرم‌سایه‌گذاران انجام می‌داد این‌ان اتفاق صورت نمی‌پذیرفت، به‌هر حال اگر به دنبال بهبود وضعیت اقتصادی هستیم باید به سمت و سوی بخش‌های مولد برویم و سرمایه‌گذاری را در این حوزه انجام دهیم.

■کنترل نرخ بهره چاره‌گشاست؟

مهدی فلاح، نماینده مردم رشت و خمام در مجلس در نطق میان دستور خود در مجلس با اشاره به تأثیر نرخ بهره در تورم گفت: می‌خواهم به علت اصلی تمامی مشکلات اقتصادی کشور اشاره کنم، علتی که اگر اصلاح شود، می‌تواند باعث رشد تولید و افزایش ثروت در کشور شود و اگر اصلاح نشود کشور به فروپاشی اقتصادی خواهد رسید. وی ادامه داد: طی ۱۴ سال گذشته قیمت ارز از ۱۲۰ هزار تومان در سال ۱۴۰۴ رسیده است و حقوق یک معلم از متوسط ۴۵۰ هزار تومان در سال ۱۳۹۰ به حدود متوسط ۱۹ میلیون تومان در ۱۴۰۴ رسیده است، یعنی در این دوره کوتاه، قیمت هر دلار در کشور بیش از ۱۰۰ برابر و متوسط حقوق معلمان حدود ۴۲برابر شده است و این محاسبه تقریباً برای شغل‌های دیگر نیز وجود دارد و این یعنی فقیر تر شدن مردم.

وی افزود: رسا به تورم منتهی می‌شود. هرچه نرخ بهره بانکی بالاتر باشد، خلق پول بیشتر است. بنابراین این تورم

گفت‌وگوی «جوان» با صادق حیدری، کارشناس انرژی

وام اشتغال مددجویان چراغ سبد انرژی را روشن می‌کند



با ساعات اوج مصرف برق در تابستان نیز منجر به استفاده از برق خورشیدی توزیع شده در شبکه بدون نیاز به ذخیره‌سازی در زمانی است که بیشترین بار شبکه در ساعات میانی روز برای سرمایش محیط استفاده می‌شود و از این منظر نیز هزینه‌های ذخیره‌سازی

برق نیز در این مدل نیاز نیست.

این کارشناس انرژی در ادامه خاطرنشان کرد: طرح سرمایه‌مهم در تأمین امنیت انرژی کلی کشور گفت: هر کیلووات ساعت برق خورشیدی که جایگزین برق تولیدی از نیروگاه‌های گازی می‌شود، به معنای صرفه‌جویی مستقیم در مصرف گاز است. این صرفه‌جویی می‌تواند برای تأمین پایدار گاز بخش خانگی، افزایش تولید صنعتی یا حتی صادرات گاز به کار گرفته شود. به این ترتیب، توسعه برق خورشیدی نه‌تنها ناترازی برق را کاهش می‌دهد، بلکه به حل ناترازی گاز و تقویت موقعیت اقتصادی کشور نیز کمک می‌کند.

این کارشناس انرژی در ادامه خاطرنشان کرد: طرح سرمایه‌گذاری وام اشتغال در نیروگاه‌های خورشیدی، با کاهش احتمال شکست و نکل، این هزینه‌های پنهان حاکمیت در ایجاد یک وام حمایتی برای اقشار ضعیف جامعه را به حداقل می‌رساند و کارایی کل نظام حمایتی به حوزه اشتغال را افزایش می‌دهد. بنابراین از مدل تخصیص منابع بانکی حاصل از وام اشتغال به مددجویان شاهد هم‌راستاشدن منافع همه ذی‌نفعان هستیم. بانک به بازپرداخت منظم اقساط دست می‌یابد، مددجو صاحب درآمد پایدار می‌شود و دولت نیز بدون تحمیل هزینه مستقیم بودجه‌ای به توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و کاهش ناترازی برق کمک می‌کند.

وی در پایان گفت: بنابراین یکی از مهم‌ترین کارکردهای وام‌های حمایتی از اقشار ضعیف جامعه در قانون بودجه نظیر وام اشتغال این است که با واسطه‌گری نهادهای حمایتی، این وام‌ها مستقیماً برای ساخت نیروگاه‌های خورشیدی استفاده می‌شوند. به این ترتیب تنوع بخشیدن به سبد تولید برق کشور و رفع ناترازی تابستانی برق کشور با پرداخت به موقع وام اشتغال مددجویان محقق خواهد شد.

که هزینه تولید را افزایش یا حاشیه سود صنایع

داخلی را کاهش دهد. آسان تأکید کردند حتی اگر تسهیل واردات از مسیر کولبری و ملوانی، هدفی اجتماعی همچون حمایت از مرزنشینان را دنبال کند، باید مرزی مشخص میان تأمین معیشت مردم و ضرب‌زدن به ساختار تولید وجود داشته باشد.

با وجود این توضیحات، نگاه تولیدکنندگان همچنان به ماده ۱۶ قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» دوخته شده است که اگر مطابق شرایط امروز اقتصاد اصلاح شود، می‌تواند نقش واقعی خود را در حمایت از تولید ایفا کند. آنان معتقدند که تعریف «کالای دارای مشابه ایرانی» باید با دقت بیشتری انجام شود و ارزیابی کیفیت و میزان تولید داخلی در چارچوبی شفاف و قابل اندازه‌گیری قرار گیرد. افزون بر این، فهرست کالاهای مشمول باید به روز، قابل بازنگری و منطبق با نیازهای تولید باشد تا یک‌سوی جلوی واردات غیر ضروری گرفته شود و از سوی دیگر کمبودهای واقعی صنایع برطرف شود.

یکی از نکات کلیدی که از دل این مباحث بیرون آمده، نقش متوازن ماده ۱۶ قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» در کنار سیاست‌های مرزی است. تولیدکنندگان معتقدند حتی اگر واردات محدود از طریق شیوه‌های سنتی مانند ملوانی یا کولبری ادامه پیدا کنند، باید از ورود بی‌رویه کالاهای دارای مشابه داخلی جلوگیری شود. آنان یادآوری می‌کنند بسیاری از صنایع داخلی برای دستیابی به توان رقابتی هزینه‌های سنگینی را متحمل شده‌اند و هر گونه بی‌توجهی به این هزینه‌ها می‌تواند ظرفیت اشتغال کشور را تضعیف کند.

در مجموع، بحث اصلاح ماده ۱۶ قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» بخشی از سیاستگذاری کلان کشورمان برای حمایت از سبک زندگی تولیدمحور است که اشتغال، امنیت اقتصادی و آینده صنایع داخلی را تضمین می‌کند. بنابراین تولیدکنندگان انتظار دارند قانونگذار و مجریان قانون با نگاهی جامع، از ظرفیت‌های قانونی برای تقویت اقتصاد ملی استفاده کنند و از طریق اصلاح ماده ۱۶ این قانون، توازن بین میان تجارت مرزی و حمایت از تولید برقرار سازند.



قانون کولبری و ملوانی بدون بازبینی دقیق، ظرفیت‌های اقتصاد تولیدمحور را تهدید می‌کند و برخی تولیدکنندگان ممکن است برای جبران فشارهای هزینه‌ای به سمت فعالیت بازرگانی سوق پیدا کنند که می‌تواند ظرفیت اشتغال ارزش‌افزوده داخلی را کاهش دهد.

براساس قانون «ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان» موسوم به قانون ساماندهی تجارت مرزی، کار گروه ماده ۴ این قانون، وظیفه تعیین نوع کالاهای قابل ورود، سقف‌های سالانه واردات استانی، دستورالعمل خروج کالا از مناطق مرزی و نیز نظارت بر اجرای این قانون را برعهده دارد. این ساختار چندلایه اگرچه برای هماهنگی بین استان‌ها و دستگاه‌های مختلف طراحی شده است، اما از دید فعالان صنعتی، نیازمند بازتعریف در چارچوب ماده ۱۶ قانون «حداکثر حمایت از کالای ایرانی» است. به بیان دیگر، زمانی که قانون حمایت از کالای ایرانی اولویت را بر تولید داخلی قرار داده، لازم است سیاست‌های مرزنشینان تدوین شده است، اما از نگاه بسیاری از تولیدکنندگان، در صورت نبود نظارت دقیق، می‌تواند پایه‌های رقابت سالم را تضعیف کند.

در نشست اخیر تولیدکنندگان لوازم خانگی با مشاور اقتصادی رئیس‌جمهور، این نگرانی‌ها به‌طور شفاف مطرح و با اشاره به شرایط دشوار تولید از جمله مشکلات تخصیص ارز، قطعی برق و ناترازی انرژی بر این نکته تأکید شد که اجرای

تولید کنندگان لوازم خانگی و صنایع وابسته هشدار می‌دهند! اجرای ناقص ماده ۱۶ قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» و هم‌پوشانی آن با ماده ۴ قانون «ساماندهی و نظارت بر تجارت مرزی (کولبری و ملوانی) و ایجاد اشتغال پایدار مرزنشینان» و نیز دیدارهای انجمن صنایع لوازم خانگی با مسئولان دولت، این نگرانی را برجسته می‌کند که سیاست‌های تسهیل واردات در قالب رویه کولبری و ملوانی، بدون اعمال فیلترهای حمایتی دقیق، مزیت تولید داخل را کمرنگ می‌کند.

این در حالی است که صنعت لوازم خانگی، طی سال‌های گذشته با هزینه بالای انرژی، محدودیت ارز و فشارهای بیمه‌ای و مالیاتی مواجه بوده و به گفته فعالان این حوزه، صرفاً با سخت‌کوشی و سرمایه‌گذاری پیوسته توانسته است وابستگی ارزی را از ۷ میلیارد دلار به حدود ۱/۲ میلیارد دلار کاهش دهند که رقم خیره‌کننده‌ای در صرفه‌جویی ارزی تلقی می‌شود، بنابر این اکنون انتظار دارند قانونگذار براساس همان روح قانون که حمایت از کالای ایرانی است، ماده ۱۶ قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» را متناسب با شرایط جاری اصلاح کند تا انگیزه تولید همچنان زنده‌ماند و مسیر اشتغال و ارزش آفرینی پایدار ادامه یابد.

بحث درباره ضرورت بازنگری در ماده ۱۶ قانون «حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی» اخیراً با جدیت بیشتری از سوی تولیدکنندگان مطرح شده است. این ماده، وزارت صنعت، معدن و تجارت را موظف می‌کند ثبت سفارش کالاهای مصرفی و مصرفی